

Bài giảng 21

PHÍ SỬ DỤNG

Đỗ Thiên Anh Tuấn

1

NGUỒN NÀO BÙ ĐÁP CHI PHÍ

- Hai nguồn chính để bù đắp chi phí
  - Thuế tổng quát
  - Phí sử dụng
- Phí sử dụng
  - Giá được định ra bởi chính phủ khi cung cấp hàng hóa và dịch vụ công cộng
  - Thu phí sử dụng nhằm trang trải một phần hay toàn bộ chi phí

2

THUẾ VÀ PHÍ SỬ DỤNG

- Thuế mang tính bắt buộc nhưng phí mang tính tự nguyện
- Thuế tổng quát gắn với khả năng chi trả và phí gắn với lợi ích nhận được
- Thuế nộp vào nguồn thu chung, phí sử dụng gắn trực tiếp vào hàng hóa sử dụng
- Phí sử dụng thường sử dụng trong phạm vi các địa phương như phí cầu đường, viện phí, phí đậu xe, học phí trường công

3

MỤC ĐÍCH PHÍ SỬ DỤNG

- Tạo nguồn thu để bù đắp chi phí
  - Nguồn thu được sử dụng để bù đắp chi phí giáo dục, bệnh viện, thoát nước, giao thông, công viên, hạ tầng kỹ thuật
- Phân bổ nguồn lực hiệu quả
  - Sử dụng phí để hạn chế cầu dựa vào mức sẵn lòng chi trả
- Bảo đảm công bằng
  - Nguyên tắc người hưởng lợi (người sử dụng trả tiền)
- Giảm tắc nghẽn
  - Thu phí trong tình trạng dư cầu hay là tăng cung?
  - Dư cầu là do sử dụng miễn phí?

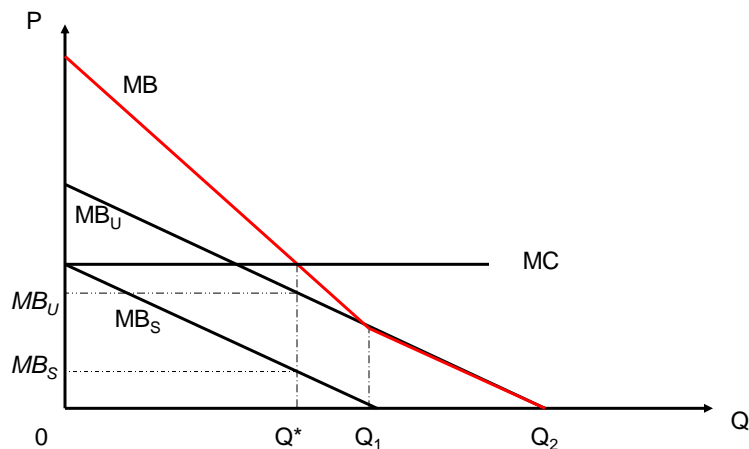
4

CÁC LOẠI PHÍ SỬ DỤNG

- **Phí trực tiếp**
  - Thu trực tiếp khi sử dụng phương tiện công cộng hoặc tiêu dùng hàng hóa/dịch vụ
  - Thí dụ như viện phí, học phí, phí sử dụng nước
- **Các phí đặc biệt**
  - Tương tự như thuế tài sản
  - Trả cho việc cải thiện cơ sở hạ tầng
  - Thí dụ như phí sử dụng vỉa hè, phí giao thông đường bộ
- **Lệ phí**
  - Đặc quyền để thực hiện một hoạt động
  - Được ấn định trước đối với từng hoạt động
  - Không nhằm mục đích bù chi phí
  - Thí dụ như phí lệ phí giấy phép lái xe, lệ phí cấp phép xây dựng

5

NGUYÊN TẮC VỀ PHÍ SỬ DỤNG

6

NGUYÊN TẮC VỀ PHÍ SỬ DỤNG

- Tài trợ bằng phí sử dụng khi
  - Phần lớn lợi ích của phương tiện hoặc dịch vụ thuộc về người sử dụng
  - Có khả năng loại trừ sử dụng với chi phí hợp lý
- Phí sử dụng sẽ có hiệu quả khi cầu co giãn
- Chi phí nên được phân bổ tỷ lệ với lợi ích nhận được

7

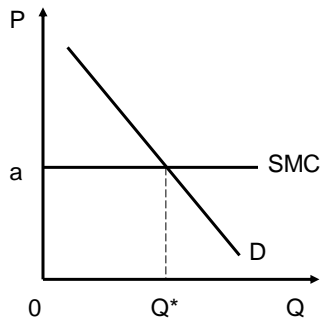
PHÂN BỐ CHI PHÍ

- Phí tiếp cận
  - Bù đắp chi phí đầu tư dài hạn.
  - Người đóng phí không sử dụng trực tiếp phương tiện (được hưởng lợi gián tiếp).
  - Phí cố định độc lập với lượng sử dụng.
  - Có thể thay thế bằng thuế nếu mọi người đều hưởng lợi.

8

PHÂN BỔ CHI PHÍ

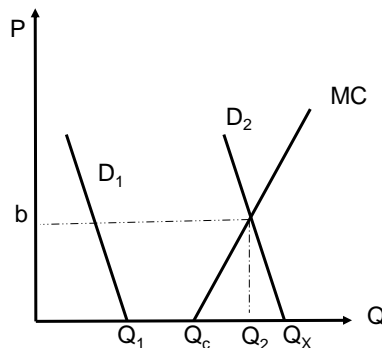

- **Phí sử dụng (phí hoạt động)**
  - Phương tiện hay dịch vụ công đều có chi phí hoạt động.
  - Phí sử dụng nhằm bù đắp chi phí hoạt động.
  - Người trả phí là những người trực tiếp sử dụng.
  - Nguyên tắc hiệu quả $MB = SMC$
  - Vấn đề ngoại tác?

9

PHÂN BỔ CHI PHÍ

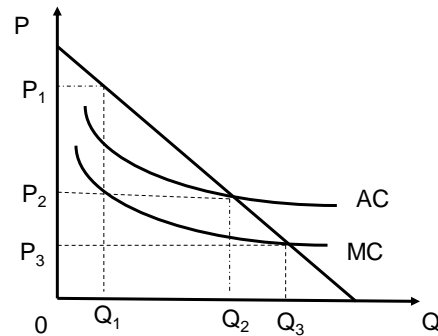
- **Phí tắc nghẽn (congestion charge)**
  - Chi phí tắc nghẽn là chi phí tăng thêm khi có thêm người sử dụng (lưu thông chậm và tốn thời gian đối với người sử dụng)
  - Bù đắp chi phí phát sinh khi có thêm một người sử dụng
  - Phân bổ nguồn lực khan hiếm giữa các nhu cầu cạnh tranh

10

PHÂN BỐ CHI PHÍ

- Phí sử dụng với độc quyền tự nhiên
  - Đặc điểm của độc quyền tự nhiên
  - Điện, cấp thoát nước, khí, giao thông công cộng
  - Chính phủ hoặc công ty tư nhân đặc quyền cung cấp
  - Chính phủ điều tiết giá
  - $P=MC$ và vấn đề trang trải chi phí?
  - $P=AC$ và sử dụng phương tiện hiệu quả?
  - Chính sách phân biệt giá theo lượng sử dụng

11

PHÍ SỬ DỤNG: MỘT SỐ VẤN ĐỀ KHÁC

- Ưu điểm
  - Phí sử dụng thích hợp nhất khi phần lớn lợi ích của dịch vụ thuộc về người sử dụng trực tiếp
  - Phí sử dụng là một cách mà những người nơi khác phải trả khi sử dụng dịch vụ

12

PHÍ SỬ DỤNG: MỘT SỐ VẤN ĐỀ KHÁC

- Nhược điểm
  - Phí sử dụng bất lợi đối với người có thu nhập thấp?
    - Thuế dựa vào nguyên tắc khả năng thu thuế
  - Các vấn đề thu hồi chi phí
    - Chi phí quản lý và chi phí tuân thủ quá cao
    - Việc duy trì mức phí

13

Phí ở Việt Nam

- Phí sv. Lệ phí
  - Phí là khoản tiền mà tổ chức, cá nhân phải trả khi được một tổ chức, cá nhân khác cung cấp dịch vụ
  - Lệ phí là khoản tiền mà tổ chức, cá nhân phải nộp khi được cơ quan nhà nước hoặc tổ chức được ủy quyền phục vụ công việc quản lý nhà nước
- Nguyên tắc xác định mức thu phí:
  - Dịch vụ do nhà nước đầu tư: bảo đảm thu hồi vốn trong thời gian hợp lý, có tính đến những chính sách của Nhà nước trong từng thời kỳ;
  - Dịch vụ do tổ chức, cá nhân đầu tư: bảo đảm thu hồi vốn trong thời gian hợp lý, phù hợp với khả năng đóng góp của người nộp.
- Mức thu lệ phí được ấn định trước đối với từng công việc, không nhằm mục đích bù đắp chi phí.

14

Danh mục phí, lệ phí (2001)

□ Danh mục phí:

- Lĩnh vực nông nghiệp, lâm nghiệp, thủy sản: 6 loại
- Lĩnh vực công nghiệp, xây dựng: 4 loại
- Lĩnh vực thương mại, đầu tư: 8 loại
- Lĩnh vực giao thông vận tải: 13 loại
- Lĩnh vực thông tin, liên lạc: 4 loại
- Lĩnh vực an ninh, trật tự, an toàn xã hội: 4 loại
- Lĩnh vực văn hoá, xã hội : 4 loại
- Lĩnh vực giáo dục và đào tạo: 2 loại
- Lĩnh vực y tế: 8 loại
- Lĩnh vực khoa học, công nghệ và môi trường: 11 loại
- Lĩnh vực tài chính, ngân hàng, hải quan: 5 loại
- Lĩnh vực tư pháp: 4 loại

15

Danh mục phí, lệ phí (2001)

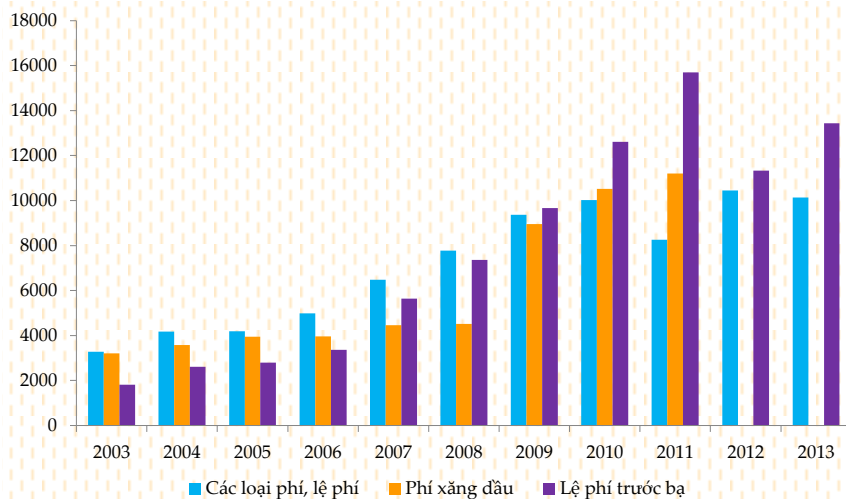
□ Danh mục lệ phí:

- Lệ phí quản lý nhà nước liên quan đến quyền và nghĩa vụ của công dân: 7 loại
- Lệ phí quản lý nhà nước liên quan đến quyền sở hữu, quyền sử dụng tài sản: 8 loại
- Lệ phí quản lý nhà nước liên quan đến sản xuất, kinh doanh: 18 loại
- Lệ phí quản lý nhà nước đặc biệt về chủ quyền quốc gia: 3 loại
- Lệ phí quản lý nhà nước trong các lĩnh vực khác: 6 loại

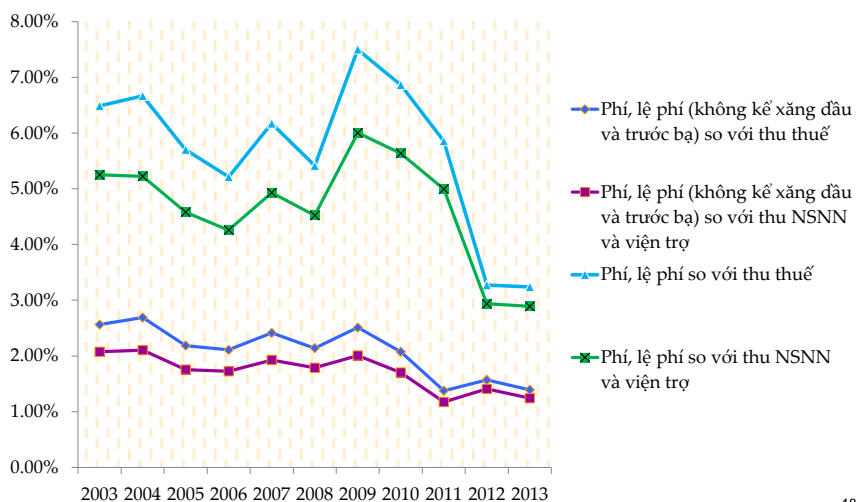
16

Bức tranh về phí, lệ phí ở Việt Nam (tỉ đồng)

So sánh quy mô nguồn thu phí, lệ phí

18

Phí sử dụng đường bộ

TT	Loại phương tiện chịu phí	Mức thu (nghìn đồng)						
		1 tháng	3 tháng	6 tháng	12 tháng	18 tháng	24 tháng	30 tháng
1	Xe chở người dưới 10 chỗ đăng ký tên cá nhân	130	390	780	1.560	2.280	3.000	3.660
2	Xe chở người dưới 10 chỗ (trừ xe đăng ký tên cá nhân); xe tải, rơ moóc và xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ dưới 4.000 kg	180	540	1.080	2.160	3.150	4.150	5.070
3	Rơ moóc có trọng lượng toàn bộ từ 4.000 kg đến dưới 13.000 kg	230	690	1.380	2.760	4.030	5.300	6.470
4	Xe chở người từ 10 chỗ đến dưới 25 chỗ; xe tải, xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ từ 4.000 kg đến dưới 8.500 kg; xe đầu kéo có trọng lượng bản thân dưới 8.500 kg.	270	810	1.620	3.240	4.730	6.220	7.600
5	Rơ moóc có trọng lượng toàn bộ từ 13.000 kg đến dưới 19.000 kg	350	1.050	2.100	4.200	6.130	8.060	9.850
6	Xe chở người từ 25 chỗ đến dưới 40 chỗ; xe tải, xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ từ 8.500 kg đến dưới 13.000 kg; xe đầu kéo có trọng lượng từ 8.500 kg trở lên	390	1.170	2.340	4.680	6.830	8.990	10.970
7	Rơ moóc có trọng lượng toàn bộ từ 19.000 kg đến dưới 27.000 kg; Sơ mi rơ moóc có trọng lượng toàn bộ dưới 27.000 kg	430	1.290	2.580	5.160	7.530	9.960	12.100
8	Xe chở người từ 40 chỗ trở lên; xe tải, xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ từ 13.000kg đến dưới 19.000 kg	590	1.770	3.540	7.080	10.340	13.590	16.600
9	Rơ moóc, sơ mi rơ moóc có trọng lượng toàn bộ từ 27.000 kg trở lên	620	1.860	3.720	7.740	10.860	14.290	17.450
10	Xe tải, xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ từ 19.000 kg đến dưới 27.000 kg	720	2.160	4.320	8.640	12.610	16.590	20.260
11	Xe tải, xe ô tô chuyên dùng có trọng lượng toàn bộ từ 27.000 kg trở lên	1.040	3.120	6.240	12.480	18.220	23.960	29.260

Mức thu phí đối với xe ô tô của lực lượng quốc phòng

TT	Loại phương tiện	Mức thu (nghìn đồng/vé/năm)
1	Xe ô tô con quân sự	1.000
2	Xe ô tô vận tải quân sự	1.500

Mức thu phí đối với xe ô tô của lực lượng công an

TT	Loại phương tiện	Mức thu (nghìn đồng/vé/năm)
1	Xe dưới 7 chỗ ngồi	1.000
2	Xe ô tô từ 7 chỗ ngồi trở lên	1.500
3	Xe ô tô chuyên dùng, gồm: xe khám nghiệm hiện trường, xe thông tin, xe liên lạc di động chuyên dùng	1.500
4	Xe vận tải	1.500

Mức phí đối với xe mô tô

TT	Loại phương tiện chịu phí	Mức thu (nghìn đồng/năm)
1	Loại có dung tích xy lanh đến 100 cm ³	Từ 50 đến 100
2	Loại có dung tích xy lanh trên 100 cm ³	Từ trên 100 đến 150
3	Xe chở hàng 4 bánh có gắn động cơ một xy lanh	2.160

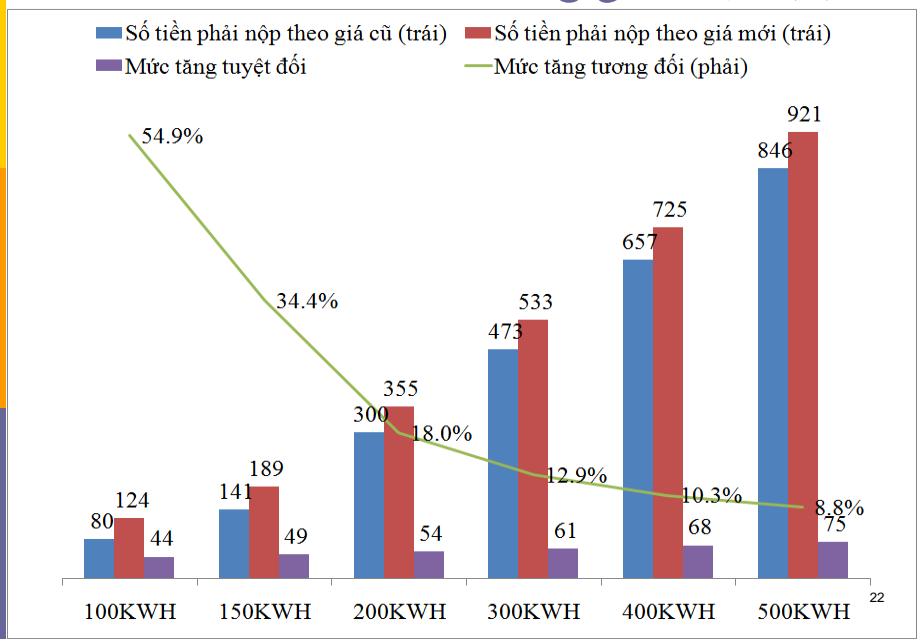
20

Tình huống giá điện (1)

- Đặc trưng của ngành cấp phát điện?
- Tại sao cần phải tăng giá điện?
- Nên tăng như thế nào?
- Thảo luận những vấn đề liên quan

21

Tình huống giá điện (2)

22